

Under regnbågen står du inte ensam

Överlevnadsguide för kristna queerkids

Kristen OCH hbtq! Hur många gånger ska en behöva komma ut egentligen?

Att definiera sig både som kristen och hbtq+ kan betyda att du kanske behöver försvara eller förklara dig i två sammanhang. Det är som att komma ut i två världar och en del upplever att de krockar. Särskilt frustrerande kan det vara om båda sammanhangen består av människor och miljöer som betyder mycket och är viktiga för din identitet. Hela du ska få rymmas överallt.

Det är du själv som väljer vilka världar du hör hemma i och ingen annan kan bestämma det!

Även om vi ger exempel på hur du kan bemöta frågor och föreställningar vill vi poängtera detta: Du behöver inte försvara alla kristna eller alla hbtq-personer som funnits genom tiderna bara för att en del förväntar sig det. Du har ingen skyldighet att svara på frågor eller lära människor saker men om du tycker att det är roligt och utmanande så gör det! Det kan hjälpa andra. *(Annars kan du bara sticka den här guiden i handen på någon som behöver den och lämna personen i fred med sina tankar).*

Måste en komma ut?

"Komma ut" är ett begrepp som används när en person med en identitet som bryter mot normen berättar om sin könsidentitet eller sexualitet. Oftast räcker det inte med att komma ut en gång utan en person kan behöva komma ut i många sammanhang många gånger.

Du bestämmer själv var du vill komma ut och för vilka. Det är bra om du har möjlighet att välja att komma ut i sammanhang som du litar på, för det är inte helt ofarligt att komma ut. Du behöver heller inte berätta. Du är fullständigt sann och dig själv, även om du inte alltid väljer att visa hela dig och alla dina superkrafter för alla. Vem gör det egentligen?

Garderober kan leda till magiska världar där du får vara den du känner att du är

Uttrycket "ut ur garderoben" kommer från tanken att det kan upplevas som en instängd tillvaro att behöva dölja sin identitet. Att det är som att gömma sig i en dammig garderob och att det skulle vara fel. Så behöver det inte alls vara. Ibland behöver vi gömma oss på säkra platser för att skydda oss själva och det är du som bestämmer vilka platser du litar på eller vill komma ut i.

Författaren C.S Lewis berättelser om Narnia påminner oss om att garderober kan leda till andra världar där du kan vara den du på riktigt känner att du är just nu. I garderoben kanske du hittar miljöer du inte trodde fanns, där det är lättare att vara sig själv i. Miljöer och sammanhang som kan stärka dig och där du inte behöver försvara den du är. En del av de sammanhangen kan hittas på nätet och i föreningar som vi tipsar om här i guiden.

Begrepp och uttryck du kan stöta på i olika sammanhang.

Biologiskt kön Ett sätt att se kön som definieras utifrån inre och yttre könsorgan, könskromosomer och hormonnivåer.

En En används av en del istället för det generaliserande pronomenet "man".

Hen Används av en del som ett könsöverskridande pronomen av personer som identifierar sig som bortom kön, både man och kvinna eller varken eller. Men det kan också användas om du pratar om någon du inte vet könet på.

Hatbrott När någon angriper en person eller en grupp på grund av till exempel deras uppfattade sexuella läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller religiösa tillhörighet.

Heteronorm En osynlig norm som utgår från att människor är heterosexuella cispersoner och att könen man och kvinna kompletterar varandra.

Juridiskt kön Alla barn som föds tillskrivs ett juridiskt kön baserat på deras biologiska kön. Det juridiska könet registreras och framgår av personnumret. Sverige har två juridiska kön till skillnad mot tex Tyskland och Australien.

Köna Tillskriva någon ett speciellt kön. Ibland felkönas personer och tillskrivs ett kön de inte identifierar sig med vilket kan innebära en kränkning och ett osynliggörande. Det kan också vara bekräftande att bli könad rätt.

Könsdysfori Könsdysfori betyder att man lider av, eller upplever hinder i sin vardag på grund av att ens könsidentitet inte stämmer överens med det kön man blev tilldelad vid födseln. En vanlig form av könsdysfori är det man kan kalla kroppslig könsdysfori – att delar av kroppen inte känns rätt eftersom de inte stämmer överens med ens könsidentitet. Det finns olika medicinska diagnoser för könsdysfori.

Könsidentitet Det kön som en person känner sig som. Bara du själv kan bestämma och uttala dig om din könsidentitet.

Könsuttryck Hur en person uttrycker sitt kön. Hur könsuttryck kodas och kopplas ihop med ett visst kön hör ihop med de normer som finns i det sammanhang personen finns. Det har sett olika ut över tid.

Normkritik Att få syn på, försöka förstå och ifrågasätta normer.

Normer Förväntningar, oskrivna regler som handlar om vad som är önskvärt i ett visst sammanhang. Exempel på normer är hetero-, tvåköns-, tvåsamhets- och vithetsnormer.

Passera Om den könsidentitet som en person uppfattar sig som, stämmer överens med hur omgivningen uppfattar den så används ibland uttrycket passera. Till skillnad från "att bli läst som", det uttrycket handlar enbart om hur omgivningen uppfattar personen och inte om hur personen själv identifierar sig.

Pronomen En ordklass. Ordet pronomen betyder "istället för namn" och används för att språket inte skall bli fullt av upprepningar. Det en person vill bli kallad när någon pratar om personen i tredje person kallas pronomen. Pronomen kan hänga ihop med könsidentitet men behöver inte göra det. Alla har rätt att bestämma sitt eget pronomen. En bra idé om en inte vet en persons pronomen är att fråga om det eller använda ett könsneutralt sådant. Det går inte att se på en person vilket pronomen den har och en del personer vill hellre omnämnas med namn. Exempel på pronomen kan vara hon, han, hen, hin, den, dom, en.

Queerteologi Ett sätt att tänka normkritiskt om Gud. Kanske kan en tänka queerteologi som ett sätt att "outa" Gud. Alltså se de delar av Gud som inte rymts inom de traditionella läromåten (teologin) utan gömts undan i en garderob.

Queerteologisk bibelläsning Ett sätt att läsa bibeln med normkritiska glasögon och ifrågasätta normer kring sexualitet och kön eller se bortom dem.

Regnbågsmässor Flera församlingar i Svenska Kyrkan firar gudstjänster som särskilt välkomnar hbtq-personer. De brukar kallas regnbågsmässor och har ofta ett inkluderande och queerteologiskt perspektiv.

Samkönade vigslar I Svenska kyrkan kan samkönade par gifta sig sedan beslutet i kyrkomötet 2009. Vigseln går till på samma sätt som mellan ett heterosexuellt par.

Sexuell läggning Sexuell läggning handlar om vilket kön de personer har; som du blir kär i och attraherad av. I Sverige har du rätt att älska vem du vill, det står i lagen.

Tvåkönsnorm En norm som innebär att personer förväntas vara antingen man eller kvinna.

Korta svar om någon säger/frågar

Det står i bibeln att homosexualitet är fel!

- Nej, det står det inte eftersom ordet homosexualitet inte finns i bibeln. (Ordet fanns inte förrän på 1800-talet).
- De ställen som har tolkats som att handla om homosexualitet handlar inte om en homosexuell kärleksrelation utan om utnyttjande eller våldtäkt.
- Visa mig var!
- Det tycker folk olika om men jag bryr mig inte om vad du tycker.
- Nej, men det står i bibeln att du inte får klippa av håret vid tinningarna eller tatuera dig. Hur förhåller du dig till det?

Är du en tjej eller kille?

- Nej. Är du?
- Ja. Är du?
- Tänker du att det bara finns killar eller tjejer och att man kan se sådant?
- Det har du inte med att göra!
- Varför behöver du veta?

Vad står det i bibeln om homosexualitet?

Religioner har spelat en avgörande roll i förtrycket av hbtq-personer och kristendomen har ofta hänvisat till bibeln för att motivera diskriminering och förföljelse. Därför kan det vara viktigt att veta lite vad som står egentligen.

Det står inte mycket om homosexualitet i bibeln. **Ordet homosexualitet förekommer inte i bibeln** och uttrycket fanns varken före eller under Jesus tid. Det kom först i mitten på 1800-talet.

Ibland lyfts vissa ställen i bibeln fram som om de talar mot homosexualitet. Dessa ställen handlar inte om en jämställd kärleksrelation mellan två av samma kön så som vi tänker en homosexuell relation idag utan om övergrepp, pedofili eller våldtäkter.

Finns hbtq-personer i bibeln?

I bibeln beskrivs många olika sätt att vara människa på och vad det är att leva i relation till andra. Flera livsöden som vi kan läsa om har fått betydelse mycket för hbtq-personer: Könsoverskridare och könlösa finns och möts av Jesus med stor respekt. (Matt 19:11.)

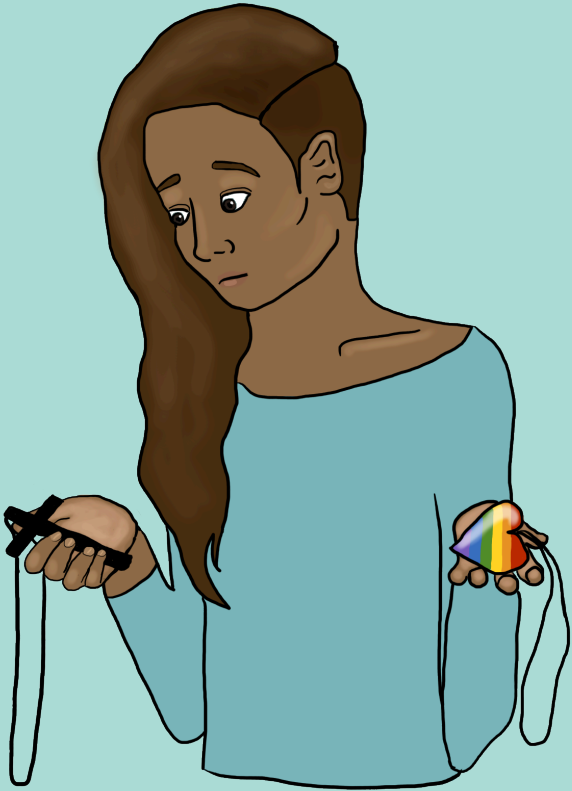
Här får du några exempel på berättelser som blivit viktiga för hbtq-personer. Det finns fler:

David och Jonatan

I berättelserna om David och Jonatan kan vi läsa om stark kärlek mellan två unga män. "Så bekräftade Jonatan åter sin kärlek till David med en ed, ty han älskade honom lika högt som sitt eget liv." David och Jonatan ingick ett heligt förbund med varandra och texten som berättar om det kan läsas som bibeltext vid vigsel. (1 Sam 20:17, 41-42.)

Rut och Noomi

Rut väljer att leva och få barn tillsammans med sin svärmor Noomi, trots att det betyder att hon får lämna sitt eget land och sitt folk. Deras berättelse har fått bli en kärleksförklaring som föreslås som bibeltext

att läsas vid vigsel. En stark text för de som kanske tvingas lämna sitt sammanhang för kärlekens skull. (Rut 1:16-17.)

Maria, syster till Marta och Lasarus

Maria är en flicka som vågar bryta mot traditionella könsnormer i ett patriarkalt samhälle när hon väljer att lyssna på Jesus tillsammans med männen istället för att hjälpa sin syster med hushållsarbetet. Hennes val försvaras av Jesus, "det skall inte tas ifrån henne", och kan ge mod till de som vågar bryta med förväntningar som kopplas till kön. (Luk 10: 38-42.)

Josef

Josef skildras som drömmare och sin faders favoritson i en stor syskonskara av bröder. Hans annorlundaskap känns så hotande att han nästan riskerar dödas. I grundtexterna verkar det som om Josef bryter mot normerna när det gäller könsuttryck och troligen gick han klädd i en dräkt ämnad för en konungadotter. Det vet vi inte säkert men berättelserna om Josef har gett många mod att våga tro på sig själva, våga drömma och vara den de vill vara trots att de riskerar att förskjutas av syskon och vänner. (1 mos 37:3-36.)

Var Jesus queer?

Jesus var på många sätt en människa som bröt mot normen och vad som förväntades av honom. En del kallar honom queer för att han genom sitt sätt att leva och agera utmanade och ifrågasatte dåtida normer och föreställningar. Han talade med kvinnor, rörde vid sjuka, umgicks med utstötta och såg barn som förebilder. Han gjorde många saker som ansågs konstiga och normbrytande.

Han försvarade inte heller den traditionella familjen utan bröt med sin egen och uppmanade sina lärjungar att göra det samma. Istället bildade han en ny familj runt sig dit han välkomnade alla sorters människor. Många har, inspirerade av Jesus, funnit andra sätt att leva på än i ett traditionellt äktenskap. Till exempel klosterliv och kollektiv.

Jesus och kärleken

Vi kan läsa i bibeln att Jesus kände kärlek för många. Både män och kvinnor, en del namngivna. Vi vet inte riktigt vad den kärleken innebar men vi vet att när Jesus talar om människor och deras liv talar han med kärlek och stor acceptans för människors olikheter. Det är genom Jesus kärleksglasögon vi borde se på oss själva när vi känner oss dömda av andra och upplever att vi inte passar in.

Namnet och identiteten

Du har rätt att byta namn, oavsett om det upplevs som ett typiskt tjej- eller killnamn eller inte. Om du inte är myndig men över tolv år gammal kan du göra en ansökan med dina vårdnadshavares godkännande. Om du är under 12 år kan dina vårdnadshavare göra ansökan åt dig.

I den tidiga kristna kyrkan bytte den döpte namn för att markera att de hade en annan identitet. Den kristna identiteten. Bibeln berättar bland annat om Saul som efter att blivit kristen tar sig namnet Paulus. I kyrkan är namnet viktigt och sägs när du döps. En del transpersoner som har döpts som barn vill ha en doppåminnelse där det nya namnet nämns inför Gud.

Definitioner A-Ö

Ibland hjälper definitioner oss att förstå och organisera världen men ingen definition kan fånga hela dig. Du måste inte stoppa in dig i en box eller i en definition om du själv inte vill det. Du har också rätt att ändra dig, idag definierar du dig på ett sätt och imorgon kan du byta. Det finns oändligt många sätt att vara människa på.

Vad definitionen innebär för dig kan också förändras. Om du till exempel definierar dig som kristen så kan det innebära en sak nu och något annat om fem år även om du väljer att använda samma ord för att beskriva dig själv.

"Det är bara en fas du går igenom" har kanske någon sagt till dig. Faser kommer från en tid i utvecklingspsykologin då människan tänkte att ens sexualitet utvecklades i faser som sedan gick över om utvecklingen var "normal". Så tänker vi inte längre. Du kan svara vuxna som säger så, att det är en förlegad syn på människans utveckling. Om det skulle vara en fas för dig, är det du känner nu sant och ska respekteras även om du känner helt annorlunda om en vecka.

Kom ihåg att det är du själv som bestämmer hur du vill definiera dig. Det kan ingen annan avgöra. Det är du som bestämmer vad du är när det handlar om sexuell identitet, könsidentitet och religiös identitet.

Asexuell En person som inte är intresserad av att ha sex med andra. Det finns många olika sätt att vara asexuell på.

Bisexuell En person som blir kär i och/eller attraherad av människor oavsett kön. En del föredrar att definiera sig som pansexuell för att signalera att de ser sin sexuella läggning bortom tvåkönsnormen. Men det är den som definierar sig som bisexuell som definierar vad begreppet betyder och många bisexuella kopplar inte det till tvåkönsnormen utan kan också bli attraherade av personer som definierar sig som ickebinära. ("Bi" kommer från latinets ord för två och "sex" kommer från det engelska ordet för kön. "Pan" kommer från grekiskan och betyder allt eller hel.)

Cisperson En person vars könsidentitet och könsuttryck stämmer överens med det juridiska kön som den fick registrerat vid födseln och som själv definierar sig som Cisperson. (Ordet Cis är latin och betyder "på denna sida".)

Genderfluid En person med flytande eller föränderlig könsidentitet. Ibland kan den känna sig mer som kille, ibland mer som tjej, ibland som ett mellanting och ibland som inget av det.

HBTQ Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner samt andra personer med queera uttryck och identiteter. Det är bra att observera att förkortningen rymmer både sexuell läggning och könsidentitet. Ibland läggs det till ett + eller andra bokstäver för att omfatta fler och ibland ändras bokstävernans ordningsföljd för att låta andra perspektiv komma först.

Heterosexuell En person som blir kär i och/eller attraherade av någon av annat kön än de själva. (Ordet "hetero" är grekiskt och betyder olika och ordet "sex" är det engelska ordet för kön.)

Homosexuell En person som blir kär i och/eller attraherad av någon av samma kön. (Ordet "homo" är grekiskt och betyder samma och ordet "sex" är det engelska ordet för kön. Uttrycket homosexualitet kom först på 1860-talet.)

Ickebinär

En person som inte är antingen kille eller tjej utan istället upplever sig bortom tjej/kille-uppdelningen eller både och eller mittemellan. Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det och en del föredrar i stället begrepp som bigender, genderqueer, intergender, nongender eller agender.

Kristen En person som på något sätt hör samman med eller vill relatera till kristendomen och Jesus liv, död och uppståndelse. Det finns många

olika betydelser av vad det innebär att definiera sig som kristen men det är bara du som bestämmer om du definierar dig så.

Transsexuell En person som identifierar sig mer med det andra binära könet än det som hen tillskrevs vid födseln.

Transperson Trans är ett paraplybegrepp som försöker rymma olika typer av transidentiteter. Gemensamt för transpersoner är att ens könsidentitet eller könsuttryck inte stämmer överens med det kön en tillskrevs vid födseln. (Trans betyder över eller överskridande.)

Transvestit En person som ibland eller alltid bär kläder eller annat som anses typiska för ett annat kön än det som personen tillskrevs vid födseln. Det finns också många som gör det utan att alls kalla sig för transvestit. En del använder hellre ordet crossdresser som dessutom kan betyda att en blandar manliga och kvinnliga könsuttryck. Att vara transvestit är inte samma sak som att vara dragking/dragqueen och säger inte heller något om personens könsidentitet.

Troende En person som räknar med att det finns något större utanför sig själv. Det kan vara en kraft eller Gud.

Queer *We're here. We're Queer. Get used to it!* Ordet queer kommer från engelskan och betyder udda/konstig och användes tidigare som ett skällsord för människor som definierade sig som hbtq-personer. När hbtq-rörelsen tog tillbaka ordet har det fått beskriva ett kritiskt förhållningssätt till normer. För många som kallar sig queer är det ett sätt att visa att de tycker att det ska finnas plats för andra normer än heterosexualitet i samhället och att du inte måste vara på ett visst sätt bara för att du är ett visst kön och att du har rätt att inte definiera dig. Queer är ett begrepp som kan ha flera olika betydelser, och betyda olika saker för olika personer. Därför är det svårt att definiera ordet queer på ett enda sätt. Hur man ser på queer och på sig själv är upp till var och en.

Älskad Guds definition av dig, oavsett din definition.

Är du en enhörning?

Känner du ibland att du inte passar in alls, att du är annorlunda och inte ryms inom de normer som finns? Kanske känner du dig som "både och" i en värld som kräver att du ska välja. Eller som ett mytiskt sagodjur som ingen tror finns eller som borde utrotas? Då är du i gott sällskap. I den tidiga kyrkokonsten avbildades Jesus ofta som en enhörning. Kanske ville de fånga Jesus annorlundaskap, det udda som inte riktigt passar in eller går att beskriva. Är det möjligt att vara sann Gud och sann människa på en och samma gång? Identiteter som hos Jesus är lika omöjliga att dela på som ett tvinnat enhörningshorn. Kanske tänkte kyrkomålarna också på myten om enhörningens hovspår som bär formen av hjärtan och lämnar kärlekens avtryck var den än går: Så om du är en enhörning. Var stolt! Du är unik och gudalik.

Under regnbågen står du inte ensam!

I bibeln (1 Mos 9:13) berättas om hur Gud efter den stora översvämningen sluter ett förbund med Noa och allt levande på jorden. Regnbågen blev tecknet som skulle påminna Gud och människorna om det. I den judisk-kristna tron har regnbågen fått bli en symbol för framtidshopp och Guds beskydd trots att det ibland känns som om livet översvämmas och vi drunknar. För hbtq-rörelsen har regnbågen använts sedan 1970-talet som ett tecken för stolthet och tolerans. En vajande regnbågsflagga berättar om mänsklighetens fantastiska mångfald och påminner oss om respekten för varandras olikheter. Om alla var likadana vore världen tråkig och färglös.

Ibland kanske du känner dig ensam och liten men kom då ihåg detta:

Bredvid dig under regnbågen, på din högra sida, står alla de som gått före dig. De har kämpat för sina rättigheter och brottats mot fördomar och de ger som en gåva till dig, de möjligheter du har idag som de inte hade. Till exempel att få gifta sig med den du vill.

På din vänstra sida står alla de som kommer efter dig. De som du önskar skall få kunna vara sig själva och känna sig hemma i de sammanhang de vill. Allt du gör och är blir till en gåva till dem.

Och vi är många som står tillsammans med dig men som inte syns. Vi finns lite överallt; i kyrkan, i skolan och på nätet.

Under regnbågen står du inte ensam

Om du vill veta mer eller
få kontakt med andra

www.rfslungdom.se

www.umo.se

www.ekho.se/unga-l

www.transformering.se/

Vi som har gjort den här guiden kommer från Västerås stift och Svenska Kyrkans Unga Camelots regnbågsgille. Vi arrangerar regelbundet läger och mötesplatser för barn och unga som definierar sig som hbtq-personer. Vill du veta mer?

Kontakta cecilia.redner@svenskakyrkan.se

Illustration: E Ånndrake

Idé, inspiration och viktig input: Wilda, Elvira, Denver.

Form: Åke Paulsson **Text:** Cecilia Redner

